

Individualitetens vagga

Åke Daun

Ordet individ kommer från latinets *individu-um*, som betyder något odelbart. Ursprungligen är det en filosofisk fackterm som uppstod under antiken för de minsta existerande naturliga (självständiga) enheterna. De antika s.k. atomisterna hade uppfattningen att allting i grunden består av små materiella atomer. En alternativ ståndpunkt var den aristoteliska, att en människa är en individ, eftersom hon inte kan delas upp i flera självständiga enheter på samma nivå.

En vanlig definition är, att en individ är en enskild medlem av en kollektiv grupp eller klass; individerna är kollektivets medlemmar. Men en individ behöver alltså inte vara en människa. Geijer skrev 1818: ”De stora oavhängliga individer, som kallas stater och nationer” (SAOB 1:382).

Genom att introducera termen individualitet tar vi ett steg vidare och frågar om individen har något kännetecken utöver sin status som enskild medlem av ett kollektiv. Termen individualitet avser egenskaper och drag som tillsammans utmärker en viss individ. I en text av Tegnér 1830 står det: ”Grefvinnan Ugglas: en märkvärdig individualitet som av flera skäl är mig obeskrifligt kär” (SAOB 1:367).

Ett tredje steg tar vi genom att intressera oss för individens uppfattning om sin egen individualitet, självbilden ställd mot omvärlden, den jagfokuserande eller individorienterade hållningen. När och varför känner sig individen som individ och inte som medlem

av en grupp? Frågan är motiverad. Människan som art är gruppberoende, fysiskt och psykiskt beroende av gruppen för sin överlevnad. Trots detta förmår hon uppfatta sig som oberoende individ. Detta fenomen har självklarhetens prägel, men otvetydiga fakta utgör inga förklaringar. Under vilka förutsättningar utvecklas en individorienterad hållning snarare än en kollektivorienterad? På den frågan kan skilda svar ges.

Vad förstärker individualiteten?

Jagfokusering befrämjas av upplevda olikheter mellan den egna personen och andra, både vad gäller personliga särdrag och levnadsomständigheter. En människas upplevelse av särskildhet är sannolikt en följd av uppfattade kontraster mellan henne själv och omgivningen. Ju större kontrasten är, desto tydligare framträder självbilden.

Då en individ jämför sig med andra, vars liv och livsmiljö framtonar som väsentligt annorlunda, innebär det att hon betraktar sig själv i ljuset av dessa olikheter. Medvetenhet om den egna individualiteten – identiteten som man säger – förutsätter jämförelseobjekt för att överhuvudtaget uppstå.

Harry Triandis, professor i tillämpad psykologi vid University of Illinois (Urbana Campaign), har gjort undersökningar som pekar på att förändringar i individualistisk riktning kan ske i samband med *migration, religiösa förändringar* samt *förändringar i materiell välstånd och utbildning* (Triandis 1988).

Genom att flytta från landsbygd till stad, liksom vid flyttning till ett annat land, möter individen kontrasterande förhållanden. Intrycken förstärker identitetsupplevelsen. Invandrare i en aktuell undersökning, vilka fick frågan om fördelarna med att flytta till Sverige, gav svar som belyser en effekt av att få jämförelseobjekt: ”vidgade vyer”, ”bredare perspektiv på livet”, ”distans till sitt nationella arv”, ”lära sig prova nya vägar”, ”självkänedom” (Daun 1999).

Religionen har på ett annat sätt avgörande betydelse för hur människan upplever sin position och delaktighet i vidare sammanhang. Vilken orientering befrämjas av kristendomen jämfört med buddismen? Även i ett sekulariserat samhälle utvecklas idéer rörande individen kontra gruppen som har avgörande betydelse.

Materiellt välstånd och en viss utbildningsnivå är viktiga faktorer på tre sätt: För det första får individen ekonomiska och mentala resurser att odla en personlig identitet. För det andra minskas det ekonomiska beroendet av släkt och grannskap som eljest tvärtom befrämjar en kollektivistiskt orienterad identitet. För det tredje ger materiellt välstånd individen friheten att slippa ha uppmärksamheten ständigt koncentrerad på försörjningen och de grundläggande behoven.

Realism och idealisering

Något tidigaste upphov av en jagfokuserad inställning kan naturligtvis inte fastställas. Människor torde alltid ha uppfattat sig som både enskilda individer och gruppmedlemmar. Olika historiska processer har dock betydelse för var individen placerar sig på ett kontinuum mellan dessa två poler.

Vad kan det gamla Egyptens bildkonst berätta? Hur förhöll det sig med det ledande skiktet under de egyptiska faraonernas tid, jämfört med slavarna och andra tillhöriga lägre samhällsskikt? Är det troligt att översiktet i kraft av bildning, smak och sin

relativa sociala avskildhet, ägde en större medvetenhet om individuell särart? En antydning i den riktningen ger konsthistorikern Gregor Paulsson. Då han kommenterar en staty av Farao Djoser skriver han att ”det mimiska uttrycket i ansiktet är ansatsen till en individualitet” (Paulsson 1942:60). Därefter tillägger han att individualiseringen dock blir starkare ”med lägre samhällsställning” men att detta beror på att faraon framställdes ”konungslig” och följaktligen stereotypiskt. Kungen skulle se ut som kung och inte som en vanlig människa. Däremot framstår statyerna av prins Rahotep och hans gemål Nefret, trappsteget under kungen, som om de vore porträtt, hävdar han.

Av alla kungliga ämbetsmän anses den s.k. Byfogden (4:e dynastin) vara mest bekant. ”Ansiktet säger oss att det är en individ som skildras”, skriver Gregor Paulsson. ”Spänstighet och aktivitet skildras, en man på väg över sina ägor, en man vars ögon inte blott äro fästa på den rituella tempeltjänsten utan på denna världen.” Tendensen tycks fortsättningsvis vara en ökad realism. ”Mängden av detta liv, om uttrycket tillåts, ökas märkbart ju längre man kommer framåt i tiden” (s. 64).

Under den 20-åriga s.k. Amarnatiden (ca 1353–1335 f.Kr.), förefaller konstnärerna, enligt Paulsson, ha eftersträvat en psykologisk människotolkning. Överraskande nog efterträddes denna period av en stil som tvärtom kännetecknas av stelnade typer och scheman (Paulsson 1942:101).

Låt oss nu snabbt förflytta oss till Europa mer än två och ett halvt årtusende senare. Med den europeiska renässansen framträder individen tydligare än någonsin tidigare. Porträttkonsten uppstod i slutet av 1300-talet, en profan bildvärld som var mycket olik medeltidens religiöst symboliska bildframställning.

Renässansens furstar och stadsborgare levde ett liv i stark kontrast till folkflertalets: materiellt överflöd, kultiverat umgängesliv, estetik, bildningsambitioner och kontakter

med handelsmän och förmögna familjer i andra länder. Vad de gång på gång mötte var olikheter – jämförelseobjekt.

Detta betyder inte att typifieringar från 1300-talet för alltid försvann ur bildkonsten. Idealiserade framställningar av bågspännare och ynglingagestalter hör till vitt skilda perioder i bildhuggarkonstens historia. Typifieringen kännetecknade sovjetisk konst, där arbetarklassen framställdes idealiserad. Liksom man i fornegyptisk konst framställt ”det konungsliga”, tecknades här prototyper för den sunda och livsdugliga sovjetmänniskan. I vilken grad människor i allmänhet i Sovjetunionen bibringades en kollektivistiskt färdig självsyn är däremot en öppen fråga.

Låt oss så återvända till forntidens Egypten. Hur förklara de spridda inslagen av individualisering, som Gregor Paulsson beskriver? Enligt egyptologen Barbro Hafström¹ vid Uppsala universitet betraktas denna bildvärld idag från andra utgångspunkter. Den europeiska renässansen används i den akademiska undervisningen som en slags motbild till fornegyptisk konst. Det betyder att individualisering i modern västerländsk mening inte kan appliceras på det fornegyptiska materialet. Hon skriver:

De flesta egyptologer förklarar idag denna bildmässiga utveckling som en slags kulmen på en trend att försöka uttrycka det gudomliga i antropomorf gestalt, dvs. att gestalta kungen, ej personen utan ämbetet med sin symbolik, som ju var en slags inkarnation av det gudomligt skapade tillståndet. Skapelsens alla sidor, feminina, maskulina, det övermänskliga, är vad man faktiskt försöker uttrycka i dessa bilder.

Bilderna av den egyptiska hantverkaren, som producerats efter given mall och stränga regler (det är aldrig fråga om fritt skapande konstnärer i modern bemärkelse) görs aldrig för att ge oss en bild av hur enskilda individer kan ha sett ut medan de levde – detta är också ett främmande tänkesätt för den gamle egyptiern. När man dör övergår man (förhoppningsvis) i ett tillstånd i evigheten där den faktiska fysionomin är ointressant (Barbro Hafström, e-mail 25/2 1999).

Migration

I inledningen till bokverket *Vårt kulturarv* (1961) påpekar Alf Ahlberg att den västerländska kulturen inte är ett politiskt, geografiskt eller etniskt begrepp. Den kännetecknas tvärtom av sin stora mängd av olika folk, geografiska områden, stater och nationer:

Dit hör Medelhavsfolken, greker och romare, som i sin tur mottog starka intryck från Orienten. Dit hör alla de folk som samlades under det romerska imperiet. Men dit hör också alla de folk, som under de stora folkvandringarna bröt imperiets fördämningar och forsade in över Medelhavsvärlden eller de folk som i fredlig eller krigisk beröring med denna mottog starka impulser från den och så småningom inleddades i medeltidskyrkans mäktiga international – östgoter och västgoter, vandaler, cimbrer, teutoner, kelter, sachsare, angler, skandinaver o.s.v. (Ahlberg 1961:8–9).

Återigen: migration och kulturell mångfald befrämjar medvetenhet om den egna särarten.

Då man idag inom EU bemödar sig om att förstärka medlemsländernas känsla av gemenskap nämns denna mångfald. Mångfalden utpekas som Europas förenande särart. Men för Ahlberg som för andra reser sig ändå frågan:

Vad är då det sammanhållande bandet i all denna mångfald, den enhet som trots all mångfald, all nationell och annan splittring berättigar oss att tala om en gemensam västerländsk kultur? (–) Tydligt en gemensam andlig tradition, en stor syntes av många element, vari likväl det antika och det kristna arvet är de dominerande (s. 9).

Den avgörande omständigheten tycks ha varit den oupphörligt flödande migrationen under århundradenas lopp och den enastående blandning som uppstått härur. Människor har gjorts medvetna om sina egna och andras särdrag. Att konfronteras med olikheter har hört till vardagen, i synnerhet i Sydeuropa, mindre i Norden.

Mot den västerländska kulturen ställer

Ahlberg ”de andra högkulturerna i den gamla Orienten, den egyptiska eller den babyloniska, Indiens eller Kinas, vilka var inhemska skapelser som representerade en fortlöpande utvecklingsprocess, där religion och kultur växte fram ur samma sociologiska rot och miljö”.

En kontrast till det västerländska är den kollektivistiska orienteringen i Japan. Detta land är kulturellt utomordentligt homogent, även om det existerar minoritetsgrupper som ainu, koreaner, kineser och i senare tid västerlänningar anställda i utländska företag (Kondo 1997). Till följd av inflyttningen från väst och Japans ekonomiska engagemang globalt har ”individualistiska” tendenser utmanat den kollektivistiska mentaliteten (Möhwald 1996).

Den mycket populära Kabuki-teatern i Japan uttrycker den kollektivistiska sinnesförfattningen. Skådespelarna är maskerade och framträder som typer, inte som individuella personligheter. Kabuki följer gamla mönster med för publiken välkända uttryck och uppvisar endast små personliga variationer. Typifierade är också de falsetthöga rösterna. Den japanska kulturens betoning av social konformitet markeras i vitt skilda sammanhang. Som exempel kan nämnas det ofta åberopade japanska ordstävets ”Den spik som står ut skall hamras in”. Avståndstagande härifrån tycks förutsätta en extrem symbolik. De japaner som tatuerar ansikte, händer och huvuden väljer att på detta sätt för evigt avskärma sig från det normala samhället. Det är inte förvånande att de flesta av de tatuerade i Japan tillhör den undre världen, skriver Diane Ackerman. ”Tatueringen gör ens jags yta till något unikt” (1993:102).

I det latinska Europa är den stora blandningen av olika folk särskilt framträdande. Detta gäller i hög grad den del som sedan 1861 kallas Italien. Dessförinnan fanns här ett stort antal småstater, politiskt, kulturellt och språkligt åtskilda, därtill under långa

perioder dominerade av främmande herrar, langobarder, bysantinare, franker, germaner och spanjorer. Det är mot denna bakgrund vi bör se ett av de mest markerade italienska personlighetsdragen. Det anses vara särskilt viktigt att kunna argumentera för en egen ståndpunkt, gärna tydligt avvikande. Den som bara håller med riskerar att uppfattas som ryggradslös. Målet är att hävda sig i kraft av personliga egenskaper, inte med stöd av en grupp. Den framgångsrike politikern framträder inte i första hand som representant för sitt parti, utan huvudsakligen som individ med egen lyskraft (Daun 1997:72 ff).

Religion

Olika religioner har olika sätt att se på individen. Kristendomen har upprättat en personlig relation mellan individen och Gud. Bönen kan inkludera önskingar i allehanda jordiska frågor om arbete, familj, sjukdomar och kärleksaffärer. ”Fader vår” läses visserligen av menigheten, liksom psalmer sjunges unisont, men individens ställning är framträdande. Inom kristendomen har dessutom över tid skett en relativt snabbt ökad betoning av individualiteten jämfört med övriga världsreligioner.

Enligt både konfucianism och buddism, båda andliga riktlinjer i Japan sedan 500-talet, skall individen underordna sig större intressen, i första hand intresset att bevara social ordning. ”Ett familjesystem består av disciplinerade individer”, skriver Kaj Falkman i sin bok *Japans ansikte* (1985). Enligt buddismen är människans mål att uppnå jaggöshet.

Subjektet ’jag’ existerar inte – den och den tanken existerar men inget ’jag’ som tänker den. Vem är jag? frågade den grekiske konungen Menander. Buddisten Nagasema svarade: Du är varken barnet du har varit eller åldringen du kommer att bli (s. 153).

I västvärlden har det japanska undret, dvs. de industriella framgångarna under efterkrigstid-

den, förklarats med de anställdas identifikation med företaget. Juridikprofessorn Reinhold Fahlbeck har i en bok metaforiskt beskrivit skillnaderna mellan amerikansk individualism och de olika varianterna av svensk respektive japansk kollektivism. Han talar om ”min båt”-attityd som är förhärskande i USA, till skillnad från ”samma båt”-attityden i Sverige, i kontrast till ”vår båt”-attityden i Japan (Fahlbeck 1988:239; jfr Yamaguchi 1994).

Samhälle

Som en genuin stadskultur brukar den omtalas som utvecklades i Medelhavsområdet för ca 3 000 år sedan. Rom hade två miljoner invånare redan under kejsar Augustus tid, således mer än tusen år före Stockholms grundande. En relativt stor folkmängd och befolkningstäthet hör till stadskulturens kännetecken.

Ett annat utmärkande drag, jämfört med bysamhället, är den mer blandade befolkningen. I staden fanns tidigt hantverkare och handelsmän, uppköpare och andra tillfälliga besökare, ordningsmakten, soldater, stadens administrativa betjänter och styresmän, förutom tiggare, gycklare och skökor.

Ett tredje särdrag är själva stadslivet, den urbana livsstilen vars egenart är mötena och kommunikationen, de publika samtalen och diskussionerna, samt stadsbornas lust att exponera sig i stadsrummet och titta på varandra. Caféinstitutionen är en produkt av stadslivet. Staden likställs av dess borgare med civilisation.

De urbana förhållandena – den större folkmängden och folktätheten, som resulterar i många möten, den ansevärd befolkningsblandningen, som leder till upplevelser av kontraster, samt stadslivets karaktär av offentlighet, som synliggör komplexiteten – befrämjar individualitet snarare än kollektivism.

Levnadsnivå

Enligt den indiske psykologen Ramesh Mishra (1994:236) ger högre utbildning och någon periods bosättning i stadsmiljö en tillförlitlig förutsägelse av individualistiska värderingar, medan låg eller ingen utbildning samt bosättning på landsbygden befrämjar kollektivistiska värderingar. Tesen nyanseras med påpekandet att individualistiska och kollektivistiska värderingar kan existera sida vid sida hos en och samma person. ”Personlig lycka” var det dominerande värdet i alla de grupper som Mishra studerade.

Ett argument är att utbildade människor i stadsmiljö är fria att visa mindre hänsyn till omgivningen. Detta beror på deras självständiga ekonomiska status – baserad på lön – men också på att de befinner sig utanför lokalsamhället (där många av dem vuxit upp). De ingår inte längre i nätverket av släkt och familjemedlemmar. Ett sådant nätverk av praktisk-ekonomiska beroenden är i Indien, som på andra håll, ett signum för landsbygdens sociala organisation (Mishra 1994:237).

Låt oss nu än en gång förflytta oss till renässansens porträttmåleri. De avbildade personerna hörde till samhällets översta skikt vars medlemmar var böjda att se sig som unika individer. De hade goda intellektuella förutsättningar att odla personliga profiler och de hade råd att göra det. Men en sådan effekt förutsätter en religiöst eller ideologiskt grundad syn på människan som tillåter att individens särart medvetandegörs och manifesteras. Det fanns i Europa inget hämmande buddistiskt eller konfucianskt idésammanhang.

Det materiella välståndet har betydelse för jagfokuseringen på ytterligare ett sätt. Enligt den amerikanske psykologen Abraham Maslows s.k. behovsteori är det först sedan en människas fysiologiska behov tillgodosetts – sedan i trappstegformad ordning även ett antal psykologiska behov – som ett självförverkligande kan bli aktuellt. Tanken är att

ett odlande av den individuella särarten kan ske först sedan de grundläggande behoven tillgodosetts. Att fokusera jaget är inget grundläggande behov.

Maslows teori reser en fråga då vi närmar oss vår egen tid. Är arbetarklassen mera kollektivt inriktad än medelklassen? Det är lockande att svara jakande, med tanke på vad som sagts om betydelsen av materiellt välstånd. Men teorin om behovshierarkin säger bara att det är först sedan en viss grundläggande nivå av behovstillfredsställelse uppnåtts som ett självförverkligande kan ske. Teorin gör ingen åtskillnad mellan samhällsklasser. Kanske är svaret att den europeiska arbetarklassen på det hela taget uppnått denna nivå. Även arbetarna har idag råd och tid att förverkliga högst personliga intressen. Arbetet för brödfödan hindrar dem inte längre att odla sin individualitet.

Japansk arbetarklass skiljer sig i materiellt avseende inte från europeisk, men den kollektivistiska orienteringen är trots detta stark. Att en stor del av den japanska befolkningen nått den nivå i Maslows behovshierarki, som ger utrymme för självförverkligande, har antagligen medverkat till vissa individualistiska tendenser också i denna del av världen. I motsatt riktning verkar dock den fortfarande mycket homogena befolkningen och den buddistiska och konfusianska idétraditionen som sätter gruppen i centrum.

Media

TV, radio, press och Internet har en spridningsverkan som överglänsar äldre tiders religiösa institutioner. Nya erfarenhetsvärldar öppnar sig för allt fler människor som blir allt mer medvetna om egna säregenheter.

Noteras skall att media riktar sig till individuella tittare, lyssnare, läsare, konsument. Det är individen som tilltalas, inte gruppen. Marknadsförare vänder sig till individen på marknaden, journalister meddelar sig med läsaren som individ. Det är inte gruppen som

hoppa över artiklar och annonser och bläddrar vidare i tidningen. Det är kunden som väljer och vrakar, inte gruppen. Politiker väddar till individer som röstberättigade. Media står och faller överhuvudtaget med sin kapacitet att fånga individens uppmärksamhet.

Även om media saknar eget budskap förstärker den kommunikativa kraften tendenserna i det samhälle där dessa verkar. Således blir det jagfokusering som kommuniceras snarare än gruppidentifikation. I vår teoretiska modell motsvaras medias rikt varierade blandning av stadssamhällets variationsrikedom. Härvidlag tycks medias implicita budskap vara den oöverskådliga mångfalden i människans värld.

Media vänder sig till individen utan krav. Den enskilda människan är autonom, fri att välja och vraka. Liksom stadsmänniskan står hon fri från bysamhällets sociala nätverk och lojaliteter. Medias implicita budskap tycks i det här sammanhanget vara det individuella oberoendet.

Medias informationsöverflöd exponerar kraftfullt de mänskliga valmöjligheterna. I vår teoretiska modell motsvaras detta av överflödet av varierade intryck och erfarenheter inom renässansens överklass. Medias implicita budskap tycks här vara de individuella valmöjligheternas gränslöshet.

Till sist: i vårt samhälle förmedlar media en sekulariserad tidsandas fokusering på självförverkligandet såsom ett livsprojekt, vare sig detta förverkligas genom sinnesnjutningar, en stor förmögenhet, en politisk maktställning eller en livsgärning i fredens tjänst. Det implicita budskapet bygger på maximen att bli sin egen lyckas smed.

Sammanfattning

Under vilka förutsättningar växer och frodas en jagfokuserad hållning, snarare än en kollektivistisk? Frågan är under vilka skiftande omständigheter en individualistisk självbild

utvecklas och blir dominerande. Olika samhällen placerar sig på längre eller kortare avstånd från den kollektivistiska polen, varvid fem omständigheter tycks ha betydelse.

Den första är människors möten med andra människor, deras annorlunda liv och olikartade förhållanden. Denna *kognitiva* komplexitet beror ytterst på migration, stadstillväxt och social differentiering. Genom möten med kontraster ökar medvetenheten om den egna särarten. Den andra omständigheten är individernas relativa oberoende av grupper och sociala nätverk för sitt överlevande. Med detta följer också en större mental autonomi.

En tredje förutsättning är en levnadsnivå som tillfredsställer de grundläggande behoven. Först då öppnas dörren för självförverkligandet som livsmål. En fjärde omständighet representeras av religioner, tros läror eller ideologier som betonar individen snarare än kollektivet.

En femte omständighet är relaterad till den mediala kommunikationen, TV, radio, press och Internet. Massmedia förenas av att vända sig till individer, inte till kollektiv. Viktigt är också medias egenskap att genom sin spridningseffekt förstärka dominerande tendenser.

Prof. Åke Daun

Institutet för folklivsforskning, Stockholm

Noter

- 1 Tack till universitetsadjunkt Barbro Hafström, egyptologi, fil.dr Christina Nygren, teaterhistoria, och professor Torleif Pettersson, religionssociologi, för värdefulla synpunkter.

Litteratur

Ackerman, Diane 1993: *Sinnenas naturlära*. Stockholm: Bokförlaget Forum.

Ahlberg, Alf 1961: Arvet. I: Krarup, Per, Holmboe, Haakon & Gierow, Krister (red.). *Vårt kulturarv* (Del 1): Hälsingborg: Förlaget för facklitteratur AB.

Daun, Åke 1997: *Den europeiska identiteten. Sverige och Italien. EU och framtiden*. Stockholm: Rabén Prisma.

Daun, Åke 1999: *Fri, trygg och vilsen. Invandrare från Chile, Iran, Polen och Turkiet talar om fördelar och nackdelar med att komma till Sverige*. (Invandrarprojektet.) Socialstyrelsen.

Fahlbeck, Reinhold 1988: *Industrial relations i USA: porträtt av "The land of the free"*. Acta Societatis Juridicae Lundensis Nr 102. Lund: Juristförlaget.

Falkman, Kaj 1985: *Japans ansikte. Möten med en annan verklighet*. Stockholm: Atlantis.

Kondo, Atsushi 1997: *Cultural Pluralism in Japan*. Stockholm: Ceifo. Stockholms universitet. (Manus.)

Maslow, Abraham 1954: *Motivation and Personality*. New York: Harper.

Mishra, R.C. 1994: Individualist and collectivist orientations across generations. I: *Individualism and collectivism. Theory, method and applications*. Kim, Uichol et al. (red.). Thousand Oaks: Sage Publications.

Möhwald, U. 1996: Wertewandel in Japan: einige Aspekte der Ergebnisse des Forschungsprojektes des Deutschen Instituts für Japanstudien. I: Trommsdorff, G. & Kornadt, H.-J. (red.). *Gesellschaftliche und individuelle Entwicklung in Japan und Deutschland*. Konstanz: Universitätsverlag Konstanz.

Paulsson, Gregor 1942: *Konstens världshistoria*. Del I. Stockholm: Natur och Kultur.

SAOB (*Svenska Akademiens Ordbok*). (1898–). Lund: G.W.K. Gleerups förlag.

Triandis, H.C. 1988: Collectivism and development. I: Kagitcibasi, C. (red.). *Growth and progress in cross-cultural psychology*. Lisse: Swets & Zeitlinger.

Yamaguchi, Susumu 1994: Collectivism among the Japanese. A perspective from the self. I: Kim, Uichol et al. (red.): *Individualism and collectivism. Theory, method and applications*. Thousand Oaks: Sage Publications.

SUMMARY

The origin of Individuality

Human beings are both individuals and group members. However, the group membership has been stressed particularly strongly during certain periods and in certain cultures. In other contexts, the independence of the individual has been emphasized.

Individuality seems to be favoured as a psychological state of mind when a person experiences contrasts to his or her own social environment, thereby becoming particularly conscious of himself or herself as a unique creature. This can sometimes be explained by high educational and economic status on the part of the individual. Such an experience might alternatively be expected from facing a population mixture characterized by ethnic, linguistic and other cultural contrasts. The population mixture in Europe and in the United States, as regards ethnicity, language and mentality, accounts for a particular stress on individuality, in contrast to Japan and China, where the collectivistic tendency is

also explained by Buddhist religion and Confucian philosophy.

Another significant factor seems to be found in the difference between the big city and the village environment, where life is heavily shaped by practical-economic and psychological dependencies.

Abraham Maslow's thesis concerning a universal hierarchy of basic needs invites us to regard individuality from still another angle. Immaterial needs, such as self-actualization, will only develop when all material needs have been satisfied.

Mass media are powerful distributors of culturally constructed self-images. Advertising is particularly important by approaching single individuals as separate consumers, which is consistent with the postmodern perception of man as a self-dependent actor and maker of his or her individual life.